

Werkprogramma 2000

EUROPESE STICHTING

tot Verbetering van de Levens- en Arbeidsomstandigheden

Werkprogramma 2000

De Europese Stichting tot verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden is een autonoom orgaan van de Europese Unie dat een ondersteunende taak vervult bij de bepaling van beleid op sociaal gebied en inzake arbeidsverwante aangelegenheden. Zie voor meer informatie de website van de Stichting: <http://www.eurofound.ie>.

Werkprogramma 2000

EUROPESE STICHTING

tot Verbetering van de Levens- en Arbeidsomstandigheden

Bibliografische gegevens bevinden zich aan het einde van deze publicatie.

Luxemburg: Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen, 2000

ISBN 92-828-8752-9

© Europese Stichting tot Verbetering van de Levens- en Arbeidsomstandigheden, 2000

Verzoeken om vertaal- en reproductierechten zijn te richten aan de directeur van de Europese Stichting tot Verbetering van de Levens- en Arbeidsomstandigheden, Wyattville Road, Loughlinstown, Co. Dublin, Ierland.

Printed in Ireland

Het voor deze publicatie gebruikte papier is chloorvrij en afkomstig uit speciaal beheerde bossen in Noord-Europa. Voor iedere omgekapte boom wordt er ten minste één nieuwe aangeplant.

Inhoud

	Blz.
Inleiding	1
Hoofdstuk 1 Onderzoek en ontwikkeling	5
Uitdaging werkgelegenheid	5
Uitdaging gelijke kansen	11
Uitdaging gezondheid en welbevinden	14
Uitdaging duurzame ontwikkeling	18
Uitdaging sociale samenhang	23
Uitdaging participatie	28
Hoofdstuk 2 Europese waarnemingspost arbeidsverhoudingen	33
Hoofdstuk 3 Overleg en discussie	37
Hoofdstuk 4 Informatie en verspreiding	39

Inleiding

Het werkprogramma van de Stichting voor het jaar 2000 is het laatste jaarprogramma van het vierjarenprogramma 1997-2000. Wat de investeringen in het onderzoek betreft, zullen de projecten worden afgerond voorzover dat mogelijk en haalbaar is. Uiteraard zullen vele van de thans lopende projecten in de komende jaren blijven doorwerken in de zin dat de kennis en informatie die in de periode 1997-2000 is verzameld, zal worden verspreid en gebruikt. In het jaar 2000 zal de nadruk echter liggen op consolidering en voltooiing van de projecten.

Daarnaast heeft het programma voor 2000 onder andere tot taak de huidige vraagstukken te koppelen aan de uitdagingen van de toekomst, die in het volgende vierjarenprogramma 2001-2004 grondiger moeten worden aangepakt. In dat opzicht zullen de voorbereidende werkzaamheden de ontwikkeling van het volgende vierjarenprogramma in 2000 ondersteunen.

Het werkprogramma voor 2000 is opgebouwd rondom de zes uitdagingen die ook het kader voor het huidige vierjarenwerkprogramma 1997-2000 vormen:

- werkgelegenheid,
- gelijke kansen,
- gezondheid en welbevinden,
- duurzame ontwikkeling,
- sociale samenhang,
- participatie.

Voor elk van die uitdagingen wordt eerst een beknopt overzicht gegeven van de manier waarop en de mate waarin de projecten van de Stichting in de eerste drie jaar van het vierjarenprogramma hebben bijgedragen aan de aanpak van die uitdagingen. Daarna volgt een beschrijving van de bijdrage die de Stichting met het programma voor 2000 aan die uitdagingen wil leveren.

Na de inleiding tot elke uitdaging volgt een korte beschrijving van elk project dat voornamelijk met die uitdaging verband houdt, met vermelding van

- het verloop van het project tot op heden,
- de voor het jaar 2000 geplande tenuitvoerlegging,
- de aangewende methodologieën,
- de doelgroepen en middelen voor de verspreiding van informatie.

Conform het geïntegreerde karakter van het programma van de Stichting is het werkingsgebied van de verschillende projecten geenszins beperkt tot de uitdagingen waaronder ze worden behandeld. Die verbanden krijgen zowel in de beschrijving van de afzonderlijke projecten als in de inleiding bij de uitdagingen bijzonder de aandacht.

In het algemeen wordt in het programma van de Stichting voor 2000 aandacht besteed en bijgedragen aan belangrijke beleidsvormen en initiatieven van de Europese Unie, in het bijzonder op het gebied van werkgelegenheid, arbeidstijd, de modernisering van de arbeidsorganisatie, de integratie van de nieuwe informatietechnologie in het arbeidsproces, sociale beleidsprogramma's in verband met leeftijd, gelijkheid van mannen en vrouwen en gelijkheid van iedereen in leven en werk en duurzame ontwikkeling. De wijze waarop al deze initiatieven kunnen worden gerealiseerd door de werknemers en burgers meer bij beleidsontwikkeling te betrekken en daaraan te laten participeren vormt de fundering van de huidige en toekomstige werkzaamheden van de Stichting.

Wat betreft de verspreiding en overdracht van de kennis en informatie van de Stichting aan de doelgroepen zal vooral naar een betere afbakening van die doelgroepen worden gestreefd. De Stichting is van plan alle mogelijke schriftelijke en elektronische communicatiemiddelen te gebruiken om die kennis en informatie zo goed mogelijk en tijdig te verspreiden.

Ten slotte zal de permanente evaluatie van de kwaliteit en het effect van de werkzaamheden van de Stichting aanmerkelijk naar voren worden geschoven. Dat biedt de gelegenheid om evaluatieprocessen direct bij aanvang van het volgende vierjarenwerkprogramma, dat in 2001 van start gaat, in het programma in te bouwen. Daar in 2000 ook de 25e verjaardag van de oprichting van de Stichting (door Verordening (EEG) nr. 1365/75 van de Raad van 26 mei 1975) wordt gevierd, zal in het kader van die permanente evaluatie ook een overzicht van de bereikte resultaten worden gepubliceerd, waarin de mijlpalen van de werking van de Stichting sedert 1975 worden opgesomd.

Zo zal het werkprogramma van de Stichting voor 2000 zowel de huidige kennis en onderzoeksresultaten consolideren en een brug naar de toekomst slaan. Het programma is door de raad van beheer van de Stichting op 12 november 1999 goedgekeurd.

Eric Verborgh
Acting Director

Uitdaging werkgelegenheid

Europa wordt op dit ogenblik, tegen de achtergrond van strenge budgettaire en monetaire beperkingen en een steeds scherpere wereldwijde concurrentie, geconfronteerd met de grote uitdaging van de werkgelegenheid en sociale uitsluiting. De werkgelegenheid staat momenteel bovenaan op de Europese politieke agenda. Zoals in het jaarverslag van de Stichting van het afgelopen jaar staat, heeft „de economische groei [...] zich niet vertaald in een adequate groei van de werkgelegenheid; de werkloosheid handhaaft zich voortdurend op een hoog niveau”. Meer werkgelegenheid blijft de belangrijkste doelstelling van Europa (conclusies van het voorzitterschap van de Europese Raad van Keulen, 3 en 4 juni 1999).

Die uitdaging mag dan ook niet als een uitsluitend kwantitatieve economische uitdaging worden beschouwd. Tegenwoordig gaat economische groei hand in hand met grondige veranderingen op het gebied van arbeidsomstandigheden, aard van de werkgelegenheid, participatie op het werk, arbeidsmarktorganisatie en sociale zekerheid. Er is duidelijk behoefte aan gecombineerde analyses om licht te werpen op fundamentele aspecten zoals de gevolgen van de werkgelegenheid voor de gezondheid, de kwaliteit van nieuwe banen, de herverdeling van werktijden, de transformatie van de arbeidsmarkt, de veranderingen op het gebied van opleiding en scholing, strategieën voor meer sociale inschakeling en middelen en methoden om die doelstellingen door middel van een actief en gecoördineerd werkgelegenheidsbeleid te bereiken.

De Stichting heeft in de periode 1997-1999 op die terreinen, overeenkomstig de richtsnoeren en doelstellingen van het vierjarenprogramma 1997-2000, belangrijk onderzoek verricht.

De doelstellingen waren:

- de struikelblokken en kansen voor het scheppen van banen en voor de verbetering van de arbeidsomstandigheden en duurzame ontwikkeling in kaart te brengen, met name in de dienstensector en op het terrein van nieuwe en alternatieve soorten werk;
- de mogelijkheden te beoordelen en analyseren die het gevolg zijn van een grotere flexibiliteit en veranderingen op het gebied van leefstijlen, zorg, werk en scholing;
- flexibiliteit op individueel en algemeen niveau te onderzoeken;
- nieuwe benaderingen en werkmethoden te bestuderen om de betrokkenheid van de sociale actoren te vergroten bij kwesties in verband met het scheppen van werkgelegenheid, grotere flexibiliteit en de kwaliteit van het beroepsleven;
- het inzicht in de mogelijkheden die de sociale economie biedt voor het scheppen van arbeidsplaatsen en de ontwikkeling van een actievere samenleving te verbeteren.

Deze veelomvattende onderzoeksactiviteiten hebben geleid tot de vaststelling van belangrijke tendensen in de EU. Er ontstaan atypische arbeidssituaties, waardoor de positie van de werknemers mogelijk onzekerder wordt. Meer autonomie op het werk kan gepaard gaan met meer werk en daaraan verwante stress. Gezondheidsproblemen zijn vooral het gevolg van slechte arbeidsomstandigheden, ook al schijnt de aard van de werkgelegenheid de problemen nog te verergeren. De arbeidstijd is minder regelmatig en minder voorspelbaar geworden, wat voor de gezinsstructuur en het gezinsleven zware gevolgen heeft. De sociale partners worden bij werkgelegenheidsproblemen betrokken, en toch wordt over de grote veranderingen in de arbeidstijd minder onderhandeld dan vroeger.

Uit het onderzoek lijkt ook naar voren te komen dat de segmentering (op basis van kwalificatieniveaus, geslacht, leeftijd, aard van de werkgelegenheid, enz.) in de EU zeer groot blijft, maar dat tegelijkertijd de „duale benadering”, waarbij een kerngroep uit de actieve bevolking wordt afgezet tegen een randgroep, minder geldt dan vroeger. Interne arbeidsmarkten betekenen niet noodzakelijk een hoog niveau van regelgeving of goede arbeidsomstandigheden; externe arbeidsmarkten hangen steeds meer af van individualistische strategieën, die vaak ook atypische overeenkomsten inhouden. Scholing gaat steeds vaker tot in het arbeidsleven door, met problemen betreffende het volwassenenonderwijs en de toegang tot scholing van allerlei werknemers als gevolg.

Ten slotte is er onder de werknemers in toenemende mate behoefte aan een duidelijker afgebakende arbeidstijd, een speciale werkorganisatie, een goede arbeidsovereenkomst en meer aandacht voor het gezin. De nationale socialezekerheidsstelsels worden met vele moeilijkheden geconfronteerd als ze tegemoet willen komen aan dergelijke tegengestelde eisen, en bovendien lijdt ook de sociale samenhang vaak onder die veranderingen.

Het werkprogramma van de Stichting voor 2000 zal die ontwikkelingen doorlichten, waarbij met name aandacht zal zijn voor de volgende thema's:

- gegevens zullen worden verstrekt over de vergrijzing en de man/vrouw-aspecten van de werknemers in de EU, omdat die kwesties kennelijk grote hinderpalen voor werkgelegenheid en opleiding zijn;
- informatie zal worden verstrekt over banen in het MKB om de beleidsmakers te helpen bij de formulering en uitvoering van passende maatregelen ter ondersteuning van de werkgevers en werknemers bij de totstandbrenging van meer en betere werkgelegenheid in het MKB;
- „werkgelegenheidspacten” en innovatieve overeenkomsten op het gebied van de werkgelegenheid zullen worden geïnventariseerd en gevolgd;
- aandacht zal gaan naar het aspect tijd (arbeidstijd en andere „sociale tijden”) door het opnieuw uitbrengen van het Bulletin on European Studies on Time (*BEST*);
- meer informatie zal worden verstrekt over de toekomst van de arbeid in de maatschappij.

Ook andere projecten zullen tot de uitdaging werkgelegenheid bijdragen:

- er zal worden gezorgd voor documentatie en verspreiding van informatie over de coördinatie van het welzijns- en arbeidsbeleid, met aandacht voor de behoeften van de gebruiker;
- het gevolg van het werkgelegenheidsbeleid voor de arbeidsomstandigheden op ondernemingsniveau, en het verband met verschillende vormen van flexibiliteit zullen worden onderzocht en de resultaten daarvan zullen worden verspreid, met enige nadruk op deeltijdarbeid in de EU;
- het thema „huishoudelijke taken” zal verder aandacht krijgen omdat die alternatieve vorm van werkgelegenheid een steeds grotere rol in het scheppen van banen en de uitbreiding van de arbeidsmarkt speelt. Het gevaar is hierbij echter wel aanwezig dat er grotere verschillen op de arbeidsmarkt en een grotere ongelijkheid ontstaan, doordat voor vrouwen slecht betaalde deeltijdbanen worden gecreëerd waarin geen pensioenrechten worden opgebouwd.

De volgende projecten betreffen in de eerste plaats de uitdaging van de werkgelegenheid.

Opties voor de toekomst op het terrein van de werkgelegenheid

Dit project, dat in 1998 van start ging, beoogt een beter begrip van de wijze waarop de verschillende opties op het terrein van de werkgelegenheid aan de wensen en verwachtingen van de werknemers beantwoorden en hoe die wensen nu en in de toekomst op de arbeidsmarkten en in het werkgelegenheidsbeleid kunnen worden opgevangen.

In een representatieve enquête onder de bevolking van 16 tot 64 jaar ging de aandacht in de eerste fase van het onderzoek in 1999 naar vier specifieke groepen uit: personen die thans een baan hebben, personen die na een onderbreking naar de arbeidsmarkt terugkeren, jongeren die voor het eerst op de arbeidsmarkt komen en personen die op dit ogenblik geen baan hebben. In 1999 zijn vier verslagen opgesteld over zelfstandige arbeid, intrede op de arbeidsmarkt, arbeidstijd en de combinatie van gezin en werk.

In 2000 zal de tweede fase van het onderzoek worden afgerond, hetgeen zal leiden tot een verslag over vergrijzing en gelijkheid tussen mannen en vrouwen. In de loop van het jaar zullen eveneens 16 verslagen over landen worden opgesteld.

Een conferentie over de belangrijkste bevindingen zal in de tweede helft van 2000 plaatsvinden. De laatste fase van het onderzoek zal begin 2001 worden afgerond.

(Project nr. 0152. Onderzoeksleders: M. Latta/A. Parent-Thirion/M. de Nanteuil).

Banen in zeer kleine ondernemingen

Dit project ging in 1996 van start en is het vervolg op de conclusies van het proefonderzoek over het MKB en het creëren van werkgelegenheid. Op dit ogenblik wordt gewerkt aan een onderzoek in vier EU-landen. Daarin wordt het verband onderzocht tussen de kwaliteit en de kwantiteit van de in de kleinste ondernemingen (1 à 9 werknemers) gecreëerde banen.

Dat zal beleidsmakers en andere besluitvormers van informatie voorzien waarmee zij kunnen bepalen hoe passende maatregelen te formuleren en uit te voeren ter ondersteuning van werkgevers en werknemers bij de totstandbrenging van meer en betere werkgelegenheid in zeer kleine bedrijven, en hoe tegelijkertijd tot een hoger percentage succesvolle bedrijven te komen.

In de studie zal het verband worden onderzocht tussen het scheppen en de kwaliteit van de banen in het MKB in de EU, rekening houdend met de

verschillen tussen de landen inzake visie op de kwaliteit van werkgelegenheid. Op die manier zal de studie rechtstreeks bijdragen tot de pijler „ondernemerschap” van de EU-richtlijn inzake werkgelegenheid.

In de studie zullen de belangrijke aspecten van de werkgelegenheid in het MKB in de EU in kaart worden gebracht en onderzocht vanuit het oogpunt van de werknemers, werkgevers en andere partijen op de arbeidsmarkt.

Op grond van de resultaten van een vergelijkend onderzoek van EIRO zal ook een overzicht van de literatuur over de arbeidsverhoudingen in het MKB worden opgesteld.

(Project nr. 0201. Onderzoeksleders: F. Oliveira/N.N.).

Collectieve overeenkomsten betreffende werkgelegenheid en concurrentievermogen

In 1999 stelde de Stichting het conceptuele kader van de werkgelegenheidspacten op sectoraal en bedrijfsniveau vast en voerde ze twee vergelijkende studies uit. De ene heeft betrekking op de algemene situatie inzake de verspreiding en uitvoering van werkgelegenheidspacten in elf lidstaten, in de andere worden de vorm en de gevolgen van werkgelegenheidspacten op basis van 45 casestudy's onderzocht.

Het project heeft ten doel de resultaten van het vergelijkend onderzoek in twee richtingen verder te ontwikkelen. In de eerste plaats moet het project innovatieve overeenkomsten in specifieke sectoren inventariseren, analyseren en vergelijken. In de tweede plaats dient het om de werkgelegenheidspacten te analyseren in die multinationale ondernemingen die hun activiteiten herstructureren.

De Stichting zal tevens het netwerk van nationale instituten betrekken bij de verdere analyse van het verzamelde materiaal, met inbegrip van de resultaten van EIRO. De resultaten van vroegere werkzaamheden zullen in twee workshops worden besproken.

(Project nr. 0211. Onderzoeksleders: H. Krieger/K. O'Kelly).

Ontwikkelingen op het terrein van de tijdsbesteding: *BEST*

Sedert het begin van de jaren tachtig wordt het Bulletin on European Studies on Time (*BEST*), dat een brede waaier van kwesties in verband met de ontwikkeling van de tijdsbesteding behandelt, op ruime schaal verspreid (6 000 exemplaren van elk nummer).

BEST is binnen de Stichting ook een platform geworden waar kwesties in verband met tijdsbesteding kunnen worden onderzocht en waar synergieën tussen verschillende projecten van de Stichting tot stand kunnen komen. De bedoeling is in 2000 twee nummers van *BEST* te laten verschijnen:

- een nummer over het thema „flexibele arbeidstijd” en de verspreiding, aard en gevolgen daarvan;
- een tweede nummer over een ander onderwerp, dat later tijdens een ontmoeting van de verschillende netwerken van de Stichting in verband met tijdsbesteding zal worden besproken.

Beide publicaties zullen gebaseerd zijn op de bij de Stichting beschikbare informatie en op extern materiaal.

Het project heeft ook betrekking op de wettelijke en contractuele aspecten van de arbeidstijd, doordat het voorziet in de bijwerking van de bestaande publicatie „Wettelijke en contractuele beperkingen van de arbeidstijd in de Europese Unie” (voor het laatst bijgewerkt in 1996).

(Project nr. 0106. Onderzoeksliders: P. Paoli/M. de Nanteuil/T. Kauppinen/N.N.).

De toekomst van het werk in de informatiemaatschappij

Sedert het begin van de jaren ‘80 heeft de Stichting verschillende aspecten onderzocht van de gevolgen van de nieuwe informatie- en communicatietechnologieën voor de levens- en arbeidsomstandigheden: het elektronische huis, de elektronische stad, de elektronisch gedecentraliseerde arbeid (telewerk) en de flexibilisering van de arbeid in tijd en ruimte. Dat onderzoek heeft ten doel de sociale problemen en vraagstukken in die vooral door de technologie ingegeven ontwikkelingen te belichten.

Na de publicatie (op cd-rom) van de „Europese gids voor virtuele ondernemingen” zal de Stichting zich inspannen om aan de spits te blijven van het onderzoek en het debat over de gevolgen van de nieuwe informatietechnologieën voor de levens- en arbeidsomstandigheden. De resultaten van de samenwerking van de Stichting met de IAO inzake de grensoverschrijdende toepassingen van nieuwe informatietechnologieën (offshoretelwerk, internationale outsourcing) zullen worden gepubliceerd en verspreid.

(Project nr. 0110. Onderzoeksliders: T. Kauppinen/S. Demetriades).

Uitdaging gelijke kansen

Het vierjarenprogramma 1997-2000 was het eerste werkprogramma van de Stichting waarin gelijke kansen niet alleen een prioriteit op zichzelf werden genoemd, maar waarin ook werd gezegd dat ze voorzover van toepassing in de andere werkzaamheden van de Stichting moesten worden geïntegreerd. In het programma gaat de aandacht in de eerste plaats naar de gelijke kansen tussen mannen en vrouwen, maar ook naar gelijkheid in verband met leeftijd, ras en andere elementen van discriminatie.

Het huidige werkprogramma van de Stichting sluit zeer nauw aan bij de bevordering van gelijke kansen in het beleid van de EU, zoals neergelegd in het Verdrag van Amsterdam, het actieprogramma gelijke kansen 1996-2000, de Europese strategie voor de werkgelegenheid en het sociaal actieprogramma van de Commissie 1998-2000. Kern van het mainstreamingbeleid van de Commissie is de idee dat gelijke kansen in alle grote communautaire beleidsvormen moeten worden geïntegreerd. Mainstreaming betekent dat een strategie moet worden uitgestippeld om *het onderzoek en het politieke debat over mainstreaming te veranderen*, zodat in alle strategieën aandacht wordt besteed aan gelijkheid en het probleem van de gelijkheid op alle beleidsterreinen in aanmerking moet worden genomen.

Aandacht voor mainstreaming is evenwel niet genoeg. Er is ook behoefte aan positieve actie en daarmee aan projecten die specifieke instrumenten beschikbaar stellen voor het verbeteren van de situatie en bereiken van gelijke kansen. Er is dus een tweevoudige aanpak nodig. Dat blijkt ook uit de Europese richtsnoeren voor de werkgelegenheid van 1999, waarin een van de vier pijlers (de vierde pijler) uitsluitend betrekking heeft op gelijke kansen voor mannen en vrouwen. Bovendien wordt mainstreaming geëist in de drie andere pijlers, namelijk inzetbaarheid op de arbeidsmarkt, aanpassingsvermogen en ondernemerschap.

In het vierjarenwerkprogramma 1997-2000 werden de volgende drie grote doelstellingen geïdentificeerd voor de bijdrage tot die uitdaging.

- Strategieën ter bevordering van gelijke kansen op het werk, in betaald en onbetaald werk en in de samenleving in het algemeen, vastleggen en evalueren.

Deze doelstelling houdt nauw verband met het Europese politieke beleid om mannen en vrouwen in staat te stellen hun werk met hun gezinsleven te combineren, en met beleidsmaatregelen om de gelijke toegang tot kansen op de arbeidsmarkt en tot goede arbeidsomstandigheden te vergemakkelijken.

- De obstakels en mogelijkheden voor verbeterde gelijke kansen en grotere betrokkenheid bij besluitvormingsprocessen voor personen die gebukt gaan onder rechtstreekse discriminatie bestuderen.

Het bereiken van deze doelstelling zal bijdragen aan de inspanning van de Europese Commissie om het evenwicht tussen mannen en vrouwen in de besluitvorming te bevorderen, zowel op het werk als in de bredere gemeenschap.

- Aan het effect van ingrijpende ontwikkelingen zoals de informatiemaatschappij, de Economische en Monetaire Unie en de veranderende aard van de arbeidsmarkt op gelijke kansen voor mannen en vrouwen en andere groepen die te lijden hebben onder discriminatie aandacht besteden en deze analyseren.

Het Europees beleid op dit vlak is gericht op de bevordering van de gelijkheid in een veranderende economie en op de mobilisering van de economische en sociale actoren om gelijke kansen te bieden, vooral op het gebied van het onderwijs, beroepsopleiding en arbeidsmarkt.

In het werkprogramma voor 2000 is eveneens voor een tweevoudige benadering gekozen: inspanningen op het gebied van mainstreaming en projecten voor positieve actie zullen in het programma worden opgenomen zoals dat ook in het huidige vierjarenwerkprogramma van de Stichting al het geval is. Bovendien zal volgend jaar ook aandacht uitgaan naar de gelijkheid tussen mannen en vrouwen en andere vormen van gelijkheid. De meeste aandacht zal echter naar de man/vrouw-aspecten blijven uitgaan. Daarnaast zal ook aandacht worden besteed aan het probleem van de leeftijd en zal de Stichting voortbouwen op het werk dat zij reeds heeft verricht op het gebied van de gevolgen van de vergrijzing van de Europese bevolking.

De volgende projecten hebben in de eerste plaats betrekking op de uitdaging gelijke kansen.

Bevordering van de gelijkheid van mannen en vrouwen op het werk

Dit project, dat in 1999 van start ging, laat zien hoe ondernemingen in acht Europese landen de gelijke kansen proberen te bevorderen en de arbeidsomstandigheden door middel van programma's ter bevordering van de gelijkheid proberen te verbeteren. De initiatieven voor de opstelling van programma's ter bevordering van de gelijkheid zullen worden onderzocht, alsook de programma's zelf en de uitvoering en de monitoring daarvan.

In 2000 zal van 24 programma's ter bevordering van de gelijkheid een eerste analyse zijn uitgevoerd, zullen de verslagen over de landen klaar zijn en zal een geconsolideerd verslag worden opgesteld.

In dat jaar zal ook een workshop worden georganiseerd om de resultaten bekend te maken en te bespreken en om de verdere behoefte aan onderzoek over het onderwerp ten behoeve van de Europese beleidsmakers te beoordelen.

(Project nr. 0215. Onderzoeksleders: M. Latta/P. Paoli).

Werkgelegenheid en activiteiten binnen het gezin en de samenleving

Dit project, dat eind 1998 in acht lidstaten van start ging, onderzoekt en analyseert in hoeverre het creëren van werkgelegenheid in huishoudelijke taken, waar arbeid traditioneel niet werd betaald, bijdraagt aan de bestrijding van werkloosheid en sociale uitsluiting. Het project betreft de kwaliteit van de werkgelegenheid en de arbeidsomstandigheden in huishoudelijke taken en vooral de vraag hoe die nieuwe werkgelegenheid verband houdt met de bevordering van gelijke kansen en met de combinatie van arbeid en gezin voor mannen en vrouwen.

De nationale studies

- analyseren de aard en de omvang van de werkgelegenheid in het huishouden waar arbeid traditioneel niet werd betaald;
- beschrijven de kenmerken van de personen die in het huishouden werken en hun arbeidsomstandigheden;
- onderzoeken welke maatregelen op het werk en in het overheidsbeleid de combinatie van arbeid met gezin en gemeenschapsleven voor vrouwen en mannen vergemakkelijken;
- beoordelen de gevolgen van werkgelegenheid in het huishouden op de verdeling van de activiteiten binnen het gezin en de samenleving, meer bepaald uit het oogpunt van gelijke kansen.

In 1999 zullen de nationale studies worden voltooid. In 2000 zal het Europese syntheseverslag worden gepubliceerd en zullen de resultaten daarvan worden verspreid, onder meer door de organisatie van een Europees seminar en workshops in de lidstaten.

De resultaten van het project zullen door het opstellen van korte beleidsnota's worden gekoppeld aan belangrijke aandachtspunten inzake werkgelegenheid en werkorganisatie, gelijke kansen, sociale bescherming en sociale uitsluiting.

(Project nr. 0202. Onderzoeksleders: R. Anderson/P. Carotenuto).

Uitdaging gezondheid en welbevinden

Gezondheid en welbevinden nemen in het Europees beleid nog altijd een centrale plaats in. Algemeen wordt aanvaard dat de totstandbrenging van de monetaire unie en de verbetering van de Europese concurrentiepositie in de wereld niet mag leiden tot een verslechtering van de kwaliteit van het leven, in het bijzonder van de arbeid. Integendeel, er wordt aangenomen dat werkzekerheid en goede arbeidsomstandigheden tot een verbetering van de concurrentiepositie zullen leiden.

Het sociale actieprogramma van de Commissie (1998-2001) betreft de modernisering van de arbeidsorganisatie, de totstandbrenging van een gezond arbeidsmilieu, de verbetering van de statistische gegevens over en de inventarisatie van nieuwe beroepsrisico's, de totstandbrenging van gelijkheid en de bestrijding van discriminatie, en de bevordering van de sociale vooruitgang voor iedereen.

Het programma inzake gezondheid en veiligheid op het werk (1996-2000) van de Commissie legt de klemtoon op het verband tussen arbeidsomstandigheden en inzetbaarheid op de arbeidsmarkt en wijst op het belang van de begeleiding van veranderingen in de arbeidsomstandigheden. Beide programma's wijzen op de rol die de Stichting bij het bereiken van die doelstellingen moet spelen.

Er is gezorgd voor samenwerking met het Europees Agentschap voor de veiligheid en de gezondheid op het werk (Bilbao) op basis van een „memorandum van understanding” uit 1998. Dat zal complementariteit bevorderen en dubbel werk voorkomen.

Ten slotte wordt er in de EU-richtlijn op gewezen dat werk moet worden gemaakt van de verbetering van de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt, de bevordering van het aanpassingsvermogen (door ondersteuning van de modernisering van de arbeidsorganisatie) en de versterking van het beleid van gelijke kansen (door de verschillende behandeling van mannen en vrouwen aan te pakken en arbeid en gezinsleven te verzoenen).

In het vierjarenprogramma 1997-2000 van de Stichting worden een reeks doelstellingen op het gebied van gezondheid en welbevinden geformuleerd:

- prioriteit geven aan een holistische benadering gebaseerd op het voorkomen van gevaren voor gezondheid en welbevinden, waarbij strategieën, instrumenten en prikkels in kaart zullen worden gebracht;
- nieuwe benaderingen onderzoeken ter verbetering van de kwaliteit van het leven, de gezondheid en het welbevinden, en nieuwe indicatoren voor het inventariseren en beoordelen binnen en buiten de werkplek ontwikkelen, met inachtneming van de veranderende patronen van het werk en leefstijlen en de behoefte aan een verbeterd milieu;
- de kosten en voordelen van maatregelen ter bevordering van de gezondheid op het werk en in het privé-leven in kaart brengen;
- kwaliteit en doeltreffendheid van overheidsdiensten en -voorzieningen die van invloed zijn op gezondheid en welbevinden evalueren.

De voor het jaar 2000 geplande activiteiten zullen bijdragen aan het EU-beleidsdebat en aan de hierboven vermelde doelstellingen van de Stichting.

De derde Europese enquête over de arbeidsomstandigheden zal een bijgewerkt overzicht opleveren van de arbeidsomstandigheden in de EU in het jaar 2000. Mede op basis van de resultaten van de vorige enquêtes van 1991 en 1996 zullen tendensen worden geïdentificeerd. De verzamelde gegevens zullen meer informatie verstrekken over onder meer sectorprofielen, arbeidsomstandigheden in het MKB, leeftijd en arbeidsomstandigheden, arbeidsorganisatie, gelijkheid van mannen en vrouwen, tijdsbesteding en tijdsverdeling (0156). De verspreiding van de resultaten zal door middel van on-linetoegang tot de gegevens worden vergemakkelijkt.

De omvang, aard en gevolgen van flexibiliteit in de arbeidstijd zullen in een ander project worden onderzocht (0106).

De resultaten van het onderzoek naar het verband tussen werkgelegenheidsbeleid en arbeidsomstandigheden (0203) zullen worden gepubliceerd en verspreid. Dat onderzoek richt zich op de effecten van flexibiliteit op gezondheid en arbeidsomstandigheden, participatie en de ontwikkeling van vaardigheden.

De volgende projecten hebben in eerste instantie betrekking op de uitdaging gezondheid en welbevinden.

Inventarisatie van de arbeidsomstandigheden in de EU

Sedert 1990 heeft de Stichting om de vijf jaar representatieve, op interviews gebaseerde peilingen onder werknemers laten houden, waarin hen wordt gevraagd wat zij van hun arbeidsomstandigheden vinden.

In 1999 ging de derde Europese peiling van start. De steekproeven werden uitgebreid om een analyse op sectorniveau mogelijk te maken. De volgende werkzaamheden op basis van of in verband met het onderzoek van de gegevens zullen worden uitgevoerd:

- analyse en publicatie van de belangrijkste resultaten van het onderzoek (intern) met het oog op de evaluatie ervan in 2000;
 - afgeleide analyse van:
 - sectorprofielen;
 - leeftijd en arbeidsomstandigheden;
 - MKB;
 - arbeidsorganisatie en arbeidsomstandigheden;
 - werkgelegenheidsprofielen;
 - gelijkheid van mannen en vrouwen;
 - tijdsbesteding en tijdsverdeling;
 - (over elk van die kwesties zal een verslag en een samenvattende brochure worden opgesteld);
 - verlening van on-linetoegang tot de gegevens, met inbegrip van de opening van een website met links naar andere gegevensbronnen.
- (Project nr. 0156. Projectleiders: P. Paoli/D. Politis).

Werkgelegenheidsbeleid en arbeidsomstandigheden

In 1999 werd in het kader van dit onderzoek de invloed geanalyseerd van het personeelsbeleid van de bedrijven op de arbeidsomstandigheden in brede zin, met inbegrip van onder meer gezondheid, participatie en vaardigheden, en in het bijzonder hun verband met verschillende vormen van flexibiliteit, zowel intern als extern.

In 2000 zal het project worden toegespitst op de publicatie en verspreiding van de resultaten.

Daarnaast zullen verschillende aspecten van uitzendwerk als groeiende vorm van werk op de Europese arbeidsmarkt worden onderzocht.

Hoewel de statistieken een sterke correlatie laten zien tussen flexibele vormen van arbeid en gebrekkige arbeidsomstandigheden, blijkt uit kwalitatieve benaderingen dat de situatie zeer sterk varieert. In sommige casestudy's wordt het verband onderstreept tussen flexibiliteit, onzekerheid en verslechtering van de arbeidsomstandigheden. Uit andere blijkt het belang van aanvaardbare arbeidsomstandigheden voor deeltijdwerkers omdat hun werkgelegenheid kwetsbaarder wordt.

Een flexibel werkgelegenheidsbeleid is niet alleen een uitdrukking van managementstrategieën. Het komt ook tegemoet aan de wensen van de mensen op de arbeidsmarkt. De samenhang tussen bedrijfsstrategieën en individuele acceptatie moet worden verduidelijkt.

In het licht van deze overwegingen zal dit project drie gebieden onderzoeken:

- de wettelijke aspecten en collectieve overeenkomsten inzake tijdelijke uitzendcontracten;
- de omvang van dergelijk werk in elk van de lidstaten van de EU;
- organisatie en segmentering van de arbeidsmarkt.

(Project nr. 0203. Onderzoeksleders: M. de Nanteuil/P. Paoli/M. Latta).

Uitdaging duurzame ontwikkeling

Duurzame ontwikkeling is een ononderbroken economische en sociale ontwikkeling zonder schade voor het milieu of de natuurlijke hulpbronnen. Steeds meer wordt aangenomen dat de kwaliteit van de toekomstige menselijke activiteit en ontwikkeling van het behoud van dat evenwicht afhankelijk is. Dat groeiende besef van de problemen in verband met duurzame ontwikkeling vindt zijn neerslag in bestuursrechtelijke en regelgevende ontwikkelingen in de Europese Unie en de rest van de wereld.

In het Verdrag betreffende de Europese Unie wordt duurzame ontwikkeling een van de belangrijkste doelstellingen genoemd. In het Verdrag van Amsterdam wordt dat bevestigd en bekrachtigd. In de praktijk betekent dit dat de beleidsmakers rekening moeten houden met de economische en sociale, maar bovendien ook met de milieugevolgen van alle politieke initiatieven en dat zij de wetgeving zo vorm moeten geven dat Europa zich op een duurzame wijze kan ontwikkelen en kan bloeien.

De Stichting kan een bijzondere rol spelen door die overgang naar duurzaam gedrag te helpen bevorderen. De specifieke bijdrage van de Stichting op dat terrein, haar „niche”, is de sociale dimensie van de duurzaamheid, in de brede zin van het woord, met inbegrip van arbeidsomstandigheden, gezondheid en veiligheid en arbeidsorganisatie. Gelet op de vierledige structuur van de Stichting, waarin de werkgevers- en werknemersorganisaties, regeringen en de Europese Commissie zijn vertegenwoordigd, worden de onderzoeksterreinen zo gekozen dat ze de gemeenschappelijke belangen van de sociale partners weerspiegelen. Ze worden ook zo gekozen dat ze de werkzaamheden van de Europese Commissie en het Europees Milieuagentschap op het gebied van het onderzoek inzake duurzame ontwikkeling aanvullen.

De doelstellingen van het werkprogramma van de Stichting op het gebied van duurzame ontwikkeling kunnen als volgt worden samengevat:

- mogelijkheden op het spoor komen en beoordelen om acties te bevorderen om het bewustzijn te verhogen en gedragsveranderingen op gang te brengen in het bedrijfsleven en bij consumenten met het oogmerk om duurzame productie en consumptiepatronen te verwezenlijken;

- het effect onderzoeken en analyseren van nieuwe instrumenten en acties om concurrentievermogen en doelstellingen op het terrein van de werkgelegenheid in evenwicht te brengen met duurzame productie en consumptiebeleid en de verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden;
- bijdragen aan de formulering van het concept gezamenlijke verantwoordelijkheid en participatie van de voornaamste sociale actoren (overheden, openbare en particuliere bedrijven, beroepsorganisaties, werknemers en vakbonden, niet-gouvernementele organisaties en burgers) inzake het beleid en de maatregelen om duurzame ontwikkeling ten uitvoer te leggen en de gevolgen ervan te evalueren.

De strategie van de Stichting om die doelstellingen te bereiken, houdt in dat aan de sociale partners verschillende instrumenten ter beschikking worden gesteld om hen te helpen hun doelstellingen inzake concurrentievermogen en werkgelegenheid in evenwicht te brengen met het op duurzame productie en consumptie gerichte beleid en met de verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden.

In 1997-1999 waren de onderzoeksactiviteiten van de Stichting gericht op ontwerpmethodologieën, de verhouding tussen milieubeheersystemen en gezondheid en veiligheid, economische stimulansen ter verbetering van het natuurlijke en arbeidsmilieu en op initiatieven inzake opleiding en scholing. In al die gevallen was het de bedoeling de belangrijkste besluitvormers en ontwerpers ideeën, instrumenten en informatienetwerken ter beschikking te stellen om hen te helpen allesomvattende benaderingen te ontwikkelen ter verbetering van het milieu en gezondheid en veiligheid. Wat de verspreiding betreft, werd op de website van de Stichting een uitgebreid onderdeel over duurzame ontwikkeling samengesteld.

In 1999 bracht de Stichting de werkgevers- en werknemersorganisaties en vertegenwoordigers van overheidsinstellingen en NGO's bijeen om de rol van de sociale partners op het gebied van duurzame ontwikkeling te bespreken. Die conferentie leverde een brede waaier van voorstellen op die in de toekomstige werkprogramma's van de Stichting moeten worden onderzocht. Sommige van die aanbevelingen zijn in het werkprogramma voor 2000 opgenomen.

In het algemeen zal het programma van de Stichting inzake duurzame ontwikkeling in het jaar 2000 betrekking hebben op consolidering,

verspreiding en debat. Als onderdeel van het lopende project „Ontwerp voor duurzame ontwikkeling” wordt voorgesteld een „Europese conferentie over duurzame ontwikkeling – MKB en nieuwe ondernemingen” te houden, waar de ervaringen uit een aantal initiatieven van de Stichting zullen worden gebundeld, in het bijzonder economische instrumenten ten behoeve van de duurzame ontwikkeling en beroepsopleiding ten behoeve van duurzame ontwikkeling, met vooral aandacht voor de activiteiten van op duurzame groei gerichte middelgrote, kleine en zeer kleine bedrijven.

De volgende projecten hebben in de eerste plaats met duurzame ontwikkeling te maken.

Ontwerp voor duurzame ontwikkeling

Dit project, dat in 1997 van start is gegaan, heeft tot doel de sociale partners sterker te betrekken bij de ontwikkeling van doeltreffende programma's die de gecombineerde doelstellingen van duurzame groei, gezondheid en werkgelegenheid nastreven. Een aantal initiatieven wordt genomen om meer instrumenten, informatienetwerken en opleiding te ontwikkelen ten behoeve van de belangrijkste actoren die bij duurzame productie betrokken zijn, zoals de industrie, de sociale partners en de ontwerpers.

De mogelijkheden voor de werkgelegenheid van de overgang naar duurzame ontwikkeling worden onderzocht. In het project wordt een verband gelegd tussen het milieu en arbeidsomstandigheden en worden de gevolgen van milieuveranderingen op gezondheid en veiligheid en vice versa onderzocht en wordt nagegaan hoe doeltreffende programma's kunnen worden opgesteld om beide te combineren. In het project worden de gevolgen onderzocht van het gebruik van hernieuwbare energiebronnen voor het milieu, de werkgelegenheid en de kwaliteit van het leven. Praktische voorbeelden van duurzame productie en consumptie die bevorderlijk zijn voor het milieu, de volksgezondheid en de werkgelegenheid worden in het project voorgesteld.

In 2000 zal de Stichting voortbouwen op de voorstellen van de sociale partners op de „Europese conferentie over de rol van de sociale partners op het gebied van duurzame ontwikkeling” en zal ze een „Europese conferentie over duurzame ontwikkeling – MKB en nieuwe ondernemingen” organiseren. In Europa spelen nieuwe ondernemers, kleine en middelgrote bedrijven en zeer kleine bedrijven allemaal, als innoverende drijvende kracht, een cruciale rol op het gebied van duurzame ontwikkeling. Een aantal onderzoeksprojecten van de Stichting, zoals Ontwerp voor duurzame

ontwikkeling (0204), Economische instrumenten ten behoeve van duurzame ontwikkeling (0205) en Beroepsopleiding ten behoeve van duurzame ontwikkeling (0206) heeft betrekking op de vraag hoe het MKB kan worden ondersteund om op duurzame wijze te handelen. Doel van de conferentie is die ervaringen te bundelen.

Op de conferentie zal de rol van het MKB op het gebied van duurzame ontwikkeling worden besproken, zullen steunregelingen voor innovatie en nieuwe bedrijven worden voorgesteld en praktische voorbeelden worden gegeven, en zal worden gedebatteerd over de problemen waarmee de beleidsmakers op het gebied van duurzame ontwikkeling worden geconfronteerd. Er worden twee sessies gepland, één voor het MKB en één voor de beleidsmakers.

(Project nr. 0204. Onderzoeksleders: H. Litske/M. Miller).

Economische instrumenten ten behoeve van de duurzame ontwikkeling: verbetering van het externe en arbeidsmilieu

Een overzicht van het gebruik van economische en fiscale instrumenten met betrekking tot zowel het natuurlijke als het arbeidsmilieu werd voorbereid op basis van vroegere werkzaamheden van de Stichting en anderen (bijvoorbeeld de Europese Commissie, het Europees Milieuagentschap en de OESO). De werkzaamheden werden in 1997 aangevat in de vorm van een proefproject dat op slechts twee Europese landen betrekking had. In 1998 werd het proefproject tot andere landen uitgebreid om een betere basis te hebben voor de beoordeling van de voordelen van een geharmoniseerde benadering van het natuurlijke en arbeidsmilieu en om een vollediger overzicht te geven. Het onderzoek werd in 1999 afgerond. In 2000 zal, ten behoeve van de beleidsmakers, een overzicht van de werkzaamheden van de Stichting worden opgesteld.

(Project nr. 0205. Onderzoeksleders: H. Litske/M. Miller).

Beroepsopleiding ten behoeve van duurzame ontwikkeling in verband met het MKB

Het project dient om de specifieke behoeften van het MKB te omschrijven en na te gaan hoe die op de verschillende onderwijsniveaus (tweede, intermediaire en derde niveau) en door de verschillende actoren (overheid, opleidings- en onderwijsinstellingen, sociale partners, enz.) in het kader van de overgang naar duurzame ontwikkeling moeten worden opgevangen, met

de mogelijkheid om dit proces te gebruiken om bij te dragen aan het scheppen van werkgelegenheid.

De werkzaamheden bestaan uit een enquête en casestudy's en omvatten ook de vaststelling van beroepsprofielen. Ook zal worden onderzocht hoe de nieuwe behoeften door de bestaande structuren kunnen worden vervuld en in hoeverre nieuwe maatregelen nodig zijn voor het MKB, rekening houdend met nationale en regionale verschillen en tradities. De opleidingsbehoeften en de reactie daarop van de regelgevende organen zullen eveneens worden onderzocht, daar de wijze waarop die hun opdracht interpreteren en uitvoeren belangrijke gevolgen kan hebben voor het MKB en op de keuze om al dan niet te voldoen aan de huidige en toekomstige behoeften.

Een beoordeling en vergelijkende analyse van de resultaten van de nationale studies zal de Stichting in staat stellen conclusies te trekken over mogelijke acties op EU- en nationaal niveau. In 2000 zal een syntheseverslag worden opgesteld. Een gegevensbank van activiteiten op het gebied van opleiding en scholing werd in 1999 samengesteld en kan in het onderdeel van de website van de Stichting op het Internet over duurzaamheid worden geraadpleegd. In 2000 zal die informatie in samenwerking met het Cedefop worden uitgebreid.

(Project nr. 0206. Onderzoeksleders: M. Miller/H. Litske).

Uitdaging sociale samenhang

In het Verdrag van Amsterdam wordt de bevordering van de toegang tot werkgelegenheid vermeld als een van de prioriteiten van de EU. In het Verdrag staat meer in het algemeen dat het gevaar voor sociale uitsluiting en het daarmee verbonden probleem van discriminatie steeds groter worden. Het verband tussen werkgelegenheids- en socialezekerheidsbeleid en de behoefte aan een coherente beleidsmix zijn een centraal thema, niet alleen in de EU-richtsnoeren voor de werkgelegenheid, maar ook in de nieuwe verordeningen betreffende de structuurfondsen en de algemene economische doelstellingen voor 1999. Sociale uitsluiting en maatregelen ter bestrijding van marginaliseringsprocessen nemen een belangrijke plaats in het sociale actieprogramma 1998-2000 in, met bijzondere aandacht voor positieve doelstellingen en maatregelen om de integratie en inschakeling te bevorderen.

De werkzaamheden van de Stichting voor het jaar 2000 werden uitgestippeld in verband met andere werkzaamheden, maar ook in overleg met doelgroepen zoals de sociale partners en de niet-gouvernementele organisaties. De rol van die belangrijke partners, in het bijzonder de burgers – als gebruikers van diensten, leden van plaatselijke organisaties en slachtoffers van sociale uitsluiting – is een rode draad in de werkzaamheden van de Stichting. Dat houdt verband met twee themagebieden binnen het huidige beleid, namelijk de bevordering van actief burgerschap en de gecoördineerde werkzaamheden van de betrokken partijen. De thema's van participatie, partnerschap en betrokkenheid en ook het problematischer concept van empowerment vinden wij in het gehele programma terug.

De huidige projecten bouwen uiteraard voort op de lessen die uit vroegere werkzaamheden werden getrokken. Die bestonden voor een groot deel uit casestudy's over innovatie en hervormingen, experimenten en goede praktijken. Sommige onderdelen van het huidige werkprogramma, zoals het project „Publieke diensten op sociaal gebied” (0209), vormen een uitbreiding van die benadering, maar zijn er tegelijkertijd op gericht om lacunes in de informatie uit vorige studies op te vullen en om nieuwe ontwikkelingen ter bestrijding van de uitsluiting kritisch te onderzoeken. Andere werkzaamheden zoals het onderzoek naar de coördinatie van het werkgelegenheids- en welzijnsbeleid (0194) dienen om het verband te leggen tussen de uit de goede praktijken op plaatselijk niveau getrokken lessen en de bredere herformulering van het sociale beleid en de socialezekerheidsstelsels. Meer in het algemeen, en in het bijzonder in dit

laatste jaar van het vierjarenwerkprogramma, is het de bedoeling lessen te trekken uit onderzoek en praktijk (in het bijzonder project nr. 0220) en die lessen mee te delen in een voor de beleidsmakers zinvolle vorm.

De volgende, in het vierjarenprogramma uiteengezette doelstellingen met betrekking tot de uitdaging sociale samenhang vormen het algemene kader voor de activiteiten voor het jaar 2000:

- de concepten actief burgerschap en actief sociaal beleid onderzoeken en nagaan hoe deze van invloed zijn op de huidige ontwikkelingen;
- onderzoeken hoe het algemene overheidsbeleid slagvaardiger strategieën op plaatselijk niveau die het opbouwen van sociale samenhang beogen, kan ondersteunen;
- niet alleen kijken naar de documentatie van mechanismen en processen, maar ook de tastbare resultaten van vernieuwende ontwikkelingen op het terrein van beleid en praktijk analyseren.

De huidige werkzaamheden betreffende de hervormingen op het gebied van het sociale beleid (0194) bouwen duidelijk voort op de resultaten van de conferentie die de Stichting in 1996 tijdens het Ierse voorzitterschap heeft georganiseerd over de nieuwe ontwikkelingen op sociaal gebied en op de recentere analyse van de Commissie van de programma's inzake minimuminkomen in de EU. Het kader voor het onderzoek is het overzicht van de activerende beleidsmaatregelen die werden gebundeld in de door de Stichting uitgebrachte publicatie over het verband tussen welbevinden en arbeid. Mechanismen om het werkgelegenheidsbeleid, het beleid inzake sociale zekerheid en de met de uitvoering daarvan belaste diensten te coördineren worden in het nieuwe onderzoek geïnventariseerd, maar daarnaast worden ook voorbeelden van benaderingen zoals plaatselijk partnerschap gegeven, die al in vroegere studies werden onderzocht. De doeltreffendheid van verschillende benaderingen ter bevordering van de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt is een kernvraagstuk. Het project heeft ten doel de resultaten van innoverende ontwikkelingen te analyseren en de in de doelstellingen van de uitdaging vermelde activeringsconcepten te belichten. Er zijn sterke verbanden met problemen in verband met de toegang tot werkgelegenheid van benadeelde groepen die in de uitdaging werkgelegenheid worden onderzocht.

Het project „Publieke diensten op sociaal gebied” (0209) bouwt voort op de resultaten van een vorige studie over „sociale overheidsdiensten en sociale uitsluiting”, maar is nu toegespitst op de vraag hoe de ontwikkeling van meer

geïntegreerde en sneller reagerende diensten de arbeidsomstandigheden en de kwaliteit van de arbeid van het personeel en tevens de kwaliteit van de dienstverlening aan de gebruikers beïnvloedt. Ook dat project steunt op vroegere studies over met uitsluiting bedreigde groepen, zoals mensen die familieleden verzorgen, maar ook op het onderzoek naar de veranderingen in de arbeidsomstandigheden in het kader van de uitdaging gezondheid en welbevinden. De ontwikkeling van verzorgingsdiensten doet vragen rijzen over de verschillen tussen de ervaringen van mannen en vrouwen waaraan ook in het kader van de uitdaging gelijke kansen aandacht wordt besteed. De totstandbrenging en de kwaliteit van werkgelegenheid in de sociale overheidsdiensten houdt rechtstreeks verband met verschillende onderdelen van de richtsnoeren voor de werkgelegenheid en bovendien zijn de vragen over de kwaliteit van die diensten sterk verbonden met de in de jongste mededeling van de Commissie over de sociale zekerheid geformuleerde vraagstukken.

In het jaar 2000 zullen de werkzaamheden worden toegespitst op de voorbereiding en verspreiding van Europese syntheseverslagen over de twee belangrijkste projecten (0204 en 0209). Daarnaast zullen ook de resultaten van de nationale studies verder worden verspreid en door middel van steun voor workshops en conferenties.

De ervaringen uit het onderzoek dat de Stichting de laatste tien jaar over sociale uitsluiting en maatregelen ter bevordering van de sociale samenhang heeft verricht, zullen worden gebundeld. Daarbij zal bijzondere aandacht gaan naar de doeltreffendheid van de verschillende benaderingen ter verbetering van de situatie van personen die door de sociale en economische veranderingen worden gemarginaliseerd. In het verslag (project nr. 0220) zal de rol worden onderzocht van de verschillende partijen in de bevordering, de uitvoering en het beheer van de veranderingen. Bij die bezinning over de lessen uit en de bijdragen van de werkzaamheden van de Stichting op het gebied van de sociale samenhang zullen wij ook vooruitkijken naar de nieuwe politieke problemen, het uitbreidingsproces van de Unie en de doeltreffende verspreiding van de resultaten van onze werkzaamheden. Het voortzetten en versterken van de uitgifte van de belangrijkste boodschappen uit de huidige werkzaamheden blijft een belangrijke opdracht, misschien nog meer nu er een nieuwe Commissie en een nieuw Parlement is, maar ook in het licht van de nieuwe prioriteit die op EU-niveau aan beleidsmaatregelen ter bestrijding van de sociale uitsluiting wordt gegeven.

De volgende projecten betreffen in de eerste plaats de uitdaging sociale samenhang.

Coördinatie van geïntegreerde benaderingen om welzijns- en werkgelegenheidsbeleid te koppelen

Het onderzoek, dat in 1999 van start is gegaan, heeft ten doel de coördinatie te onderzoeken van het sociale en werkgelegenheidsbeleid op beleids- en operationeel niveau en in het licht van de behoeften van de gebruikers. Het gaat hier om de verbanden tussen de plaatselijke, regionale en nationale beleidsmaatregelen en de mechanismen voor de uitvoering ervan op de verschillende niveaus. Het onderzoek steunt vooral op kwalitatieve gegevens (diepgaande interviews en casestudy's).

In het jaar 2000 zullen in de lidstaten nationale workshops worden georganiseerd om de nationale resultaten te verspreiden en te valideren. De Europese synthese van het onderzoek zal worden aangevat. Onderzoek zal ook worden gedaan naar de „kenmerken van mensen met een minimuminkomen in de vijftien lidstaten”, hetgeen inhoudt dat informatie zal worden verzameld en gebundeld die op Europees niveau nog niet beschikbaar is.

(Project nr. 0194. Onderzoeksleders: A. Parent-Thirion/R. Anderson).

Publieke diensten op sociaal gebied: kwaliteit van de arbeid en de dienstverlening

In 1998 werd in tien lidstaten een onderzoek in gang gezet over de vraag hoe hervormingen in de sociale overheidsdiensten (gezondheid, onderwijs, sociale diensten, huisvesting, werkgelegenheid, sociale zekerheid) beter en op een meer geïntegreerde manier tegemoet komen aan de vele behoeften van benadeelde gebruikersgroepen.

Het project omvat:

- een beoordeling van de gevolgen van de hervorming en modernisering voor de werkgelegenheid en de arbeidsomstandigheden van het personeel van sociale overheidsdiensten;
- een onderzoek naar de gevolgen van de veranderende werkgelegenheid en arbeidsomstandigheden in de sociale overheidsdiensten voor de kwaliteit van de dienstverlening;
- een beoordeling van de mate waarin initiatieven ter verbetering van de dienstverlening aan de behoeften en wensen van de gebruikers van die diensten beantwoorden.

In 1999 werden de nationale studies afgerond en is men begonnen een Europees syntheseverslag op te stellen. In de loop van het jaar 2000 zal de

publicatie en verspreiding daarvan worden opgestart. De uitgebreide casestudy's zullen worden gepubliceerd en worden gepresenteerd in een boek waarin ook de belangrijkste adviezen zullen worden opgenomen over manieren om de arbeidsomstandigheden en de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren.

(Project nr. 0209. Onderzoeksleders: R. Anderson/P. Carotenuto/A. Parent-Thirion).

Wegen naar sociale inschakeling: verandering van rechten, rollen en verantwoordelijkheid van de burgermaatschappij

In de loop van de laatste tien jaar heeft de Stichting een aantal projecten en andere activiteiten uitgevoerd om het beleid inzake sociale samenhang te ondersteunen. Gelet op de hernieuwde impuls, uit hoofde van het Verdrag van Amsterdam en het sociale actieprogramma van de Commissie, om maatregelen vast te stellen ter bevordering van de sociale inschakeling, zullen in dit project de resultaten van de werkzaamheden van de Stichting opnieuw worden bekeken, en zal men tevens

- de doeltreffendheid onderzoeken van methoden om de betrokkenheid te bevorderen van personen die door de sociale en economische veranderingen worden gemarginaliseerd;
- de belangrijkste lessen en strategieën aanstippen om tot een meer inclusieve samenleving te komen;
- de uitdagingen voor de komende tien jaar in kaart brengen.

In dit project zullen de belangrijkste boodschappen worden gedistilleerd uit een aantal projecten die in het kader van de laatste twee vierjarenprogramma's van de Stichting werden uitgevoerd.

De werkzaamheden gaan begin 2000 van start met de voorbereiding van een verslag dat zal worden besproken op een seminar voor beleidsmakers in dat najaar. Vervolgens zal het verslag worden gereviseerd, met het oog op publicatie.

(Project nr. 0220. Onderzoeksleders: R. Anderson/A. Parent-Thirion).

Uitdaging participatie

Participatie is nog altijd een belangrijke bouwsteen in het Europese sociale model. In een snel veranderende samenleving is meer participatie van de belangrijkste sociale actoren in de besluitvormingsprocessen en de uitvoering van het beleid belangrijk om de grote veranderingen aan te pakken op het gebied van de economie (liberalisering, globalisering), de technologie (informatiemaatschappij), het milieu (duurzame ontwikkeling) en op sociaal gebied (toenemende welvaart en groeiende ongelijkheid). Het beleid moet een kader ondersteunen of vormen voor efficiënte processen van „echte” participatie, omdat echte veranderingen, soepel aanpassingsvermogen en sociale samenhang zeer sterk van echte betrokkenheid afhankelijk zijn.

De Europese Unie is op die uitdagingen ingegaan door de Europese sociale dialoog te versterken en te reorganiseren, door met de hulp van het Europese forum voor sociaal beleid een dialoog onder de burgers op gang te brengen en te ondersteunen, door de structuurfondsen meer toe te spitsen op een sterkere betrokkenheid van de plaatselijke gemeenschapsinitiatieven en actoren en door stelselmatig een „corporatieve” benadering te ontwikkelen met de vele organisaties van de sociale partners op Europees niveau en andere niet-gouvernementele organisaties en verenigingen op het terrein van het Europese sociaal en werkgelegenheidsbeleid.

De beleidsmaatregelen om de massale sociale en structurele veranderingen in de Europese Unie aan te pakken en de keuzes waarvoor die ons zullen plaats, zullen niet alleen een doeltreffendere toepassing van de bestaande participatiemechanismen vergen, maar ook de ontwikkeling van nieuwe structuren, procedures en processen om daarbij ook andere hoofdrolspelers te betrekken. Een bijzondere uitdaging is de vraag hoe de gewone burgers en werknemers bij het beleid kunnen worden betrokken, zowel om de verantwoordingsplicht, de transparantie en de democratie te versterken, als om doeltreffendere oplossingen te vinden die ook op doeltreffendere wijze kunnen worden uitgevoerd.

Als vierledige organisatie, waarvan ook de sociale partners deel uitmaken, speelt de Stichting een „natuurlijke” rol in de „corporatieve” benadering van het EU-beleid. Haar specifieke rol op het gebied van de participatie van werknemers en burgers bestaat erin

- innovatieve vormen van participatie te verkennen die de mogelijkheid bieden om de economische, sociale en milieuontwikkeling te versterken;

- de bestaande vormen van participatie in de lidstaten en op EU-niveau te inventariseren en te beoordelen;
- te zorgen voor uitwisseling van ervaringen en dialoog tussen alle betrokkenen.

In het vierjarenwerkprogramma (1997-2000) werden in verband met de uitdaging participatie vier grote doelstellingen geformuleerd:

- de bestaande en nieuwe vormen van participatie op het werk volgen en evalueren in verband met een evenwichtige benadering van de ontwikkeling op economisch, milieu- en sociaal vlak;
- vernieuwende benaderingen (nieuwe thema's, nieuwe vormen van samenwerking, nieuwe partnerschappen van actoren) op verschillende niveaus en in verschillende contexten op de werkplek en in de samenleving als geheel verkennen;
- het concept actief burgerschap onderzoeken, met name in verband met kwesties op het terrein van werkgelegenheid en sociale zekerheid;
- de bijdrage van strategieën beoordelen om de cliënt voor te lichten omtrent en te betrekken bij de verbetering van de doelmatigheid en efficiëntie van overheidsdiensten en duurzame consumptie.

Bij de uitvoering van het huidige vierjarenprogramma heeft de Stichting nieuwe tendensen op het gebied van de participatie vastgesteld (bijvoorbeeld „directe” participatie, sterker geïntegreerde vormen van betrokkenheid) tegen de achtergrond van belangrijke veranderingen en ontwikkelingen in Europa in de voorbije dertig jaar (bijvoorbeeld de EMU). Onderzoek en dialoog hebben evenwel ook aan het licht gebracht dat de verschillende actoren en beleidsmakers voor grote uitdagingen staan (bijvoorbeeld de grote kloof tussen woord en „concrete” daad).

In het werkprogramma voor 2000 zal de Stichting nieuwe tendensen zoeken in de ontwikkeling van financiële participatie en in de pacten voor werkgelegenheid en concurrentievermogen in Europa. Een belangrijke activiteit wordt ook de beoordeling van de sociale implicaties van de EMU en van de werking van de Europese ondernemingsraden. Reeds lange tijd bestaande initiatieven zoals de „Europese lexicons van het arbeidsrecht en de arbeidsverhoudingen”, de rol van de gebruikers in de sociale overheidsdiensten en het „actief burgerschap” zullen worden voortgezet. Het thema „financiële participatie” wordt een belangrijk element bij het evalueren van de resultaten van de werkzaamheden die de Stichting de jongste jaren op het gebied van de sociale samenhang heeft uitgevoerd.

De volgende projecten hebben in eerste instantie betrekking op de uitdaging participatie.

Europese lexicons van het arbeidsrecht en de arbeidsverhoudingen

Sedert het midden van de jaren tachtig werkt een internationale groep van deskundigen aan de samenstelling van een reeks lexicons, één voor elke lidstaat van de EU. Die lexicons omvatten 600 à 1 000 belangrijke termen over arbeidsrecht en arbeidsverhoudingen, een contextuele verklaring van hun betekenis en verwijzingen naar statuten, recente rechtszaken, problemen van praktische toepassing alsook een sectie met aanbevolen literatuur. De belangrijkste bestreken gebieden zijn algemene arbeidsverhoudingen; collectieve onderhandelingen; participatie; overleg- en informatieprocedures; beheer van menselijk potentieel; procedures voor de regeling van arbeidsconflicten; persoonlijke arbeidsrelaties; voorwaarden voor werkgelegenheid en sociale zekerheid.

In 2000 worden de werkzaamheden voortgezet met:

- de publicatie van het Zweedse deel in het Engels;
- de publicatie van lexicons in het Deens en het Zweeds;
- de definitieve uitgave van het Finse deel.

(Project nr. 0118. Projectleiders: H. Krieger/M. de Boer).

Informatie en raadpleging in Europese multinationale ondernemingen

De opkomst van de Europese ondernemingsraad (EOR) heeft een belangrijke rol gespeeld in de ontwikkeling van een systeem van arbeidsverhoudingen, met name op Europees niveau. Sedert 1990 begeleidt de Stichting de oprichting van de EOR met verschillende initiatieven om vergelijkend onderzoek uit te voeren en de dialoog tussen de sociale partners te organiseren. In 1995-1999 publiceerde de Stichting in samenwerking met de Commissie vier boekdelen met vrijwillige akkoorden over Europese ondernemingsraden en drie vergelijkende analyses van bestaande overeenkomsten. De Stichting stelde ook een gegevensbank met 400 overeenkomsten op, die op haar website op het Internet kan worden geraadpleegd.

In 2000 zal de Stichting een inventaris opmaken van de concrete behoeften van de bedrijfsleiders en de werknemers met betrekking tot de werking en verspreiding van de Europese ondernemingsraden. Er zal een werkgroep worden opgericht om de concrete behoeften van de sociale partners, bedrijfsleiders en werknemers in kaart te brengen en uit te maken wat de meest geschikte methodologie is. Bovendien zullen overeenkomsten op basis van artikel 6 op het Internet beschikbaar worden gesteld.

(Project nr. 0116. Onderzoeksleders: H. Krieger/K. O'Kelly).

Sociale implicaties van de EMU

In 1999 werden elf EU-landen lid van de Economische en Monetaire Unie (EMU). Die beoogt de voltooiing van de interne markt door de invoering van de euro in 2002. Die ingrijpende economische hervorming zal significante gevolgen hebben voor de levens- en arbeidsomstandigheden in alle vijftien lidstaten van de Gemeenschap.

Opzet van dit project is de verbetering van het inzicht in het gevolg van de EMU voor de arbeidsverhoudingen, de werkgelegenheid en de arbeidsomstandigheden op Europees, nationaal, sectoraal en bedrijfsniveau. Het project ging in 1990 van start met twee bibliografische overzichten over het onderwerp.

Op basis van de voorstellen in dit voorbereidende werk beval de stuurgroep in 1999 aan een nieuw onderzoek op bedrijfsniveau te starten naar de gevolgen van de EMU voor de arbeidsvoorwaarden, lonen, arbeidsorganisatie, beheer van menselijk potentieel en werkgelegenheid. Casestudy's zullen worden uitgevoerd in de bank-, vervoers- en metaalsector in zes landen: Duitsland, Spanje, Frankrijk, Nederland, Finland en Groot-Brittannië. De verslagen op bedrijfsniveau zijn in de loop van 1999 opgesteld.

In 2000 wordt een conferentie gehouden over het gevolg van de EMU voor het beheren van menselijk potentieel op bedrijfsniveau; verder zal onderzoek worden verricht naar de uitdaging van de globalisering en de bijdrage van de EMU aan de europeanisering van de arbeidsverhoudingen op EU- en sectoraal niveau.

(Project nr. 0200. Onderzoeksleders: T. Kauppinen/S. Demetriades).

De aard en omvang van financiële participatie in de Europese Unie

In 1999 heeft de Stichting het project gestart met een overzicht van het onderwerp op basis van een EPOC-onderzoek. In het project werd ook het verband tussen financiële en directe participatie onderzocht. Een tweede studie had betrekking op de ontwikkeling van een conceptueel kader en een beschrijving van de huidige stand van zaken, tendensen en discussiepunten, alsmede de inventarisering van lacunes in de kennis over financiële participatie. Een eerste workshop met deskundigen werd in september 1999 georganiseerd.

Dit project gebruikt een vergelijkende methode om de aard en de verbreiding van de financiële participatieregelingen, in het bijzonder aandeelhouderschap, in een aantal lidstaten te onderzoeken en in de Europese Unie gemeenschappelijke tendensen te zoeken. In de studie zal de weerslag van de financiële participatie op de prestaties van de onderneming op economisch gebied en op dat van de werkgelegenheid worden beoordeeld en zal het effect ervan op andere vormen van participatie en op de collectieve onderhandelingen worden onderzocht.

In een eerste fase zullen in 2000 een aantal casestudy's worden uitgevoerd die een overzicht zullen geven van de verschillende benaderingen en waarin mogelijke ontwikkelingen in de verschillende systemen op het gebied van de arbeidsverhoudingen in de EU zullen worden aangegeven.

(Project nr. 0218. Onderzoeksleders: K. O'Kelly/H. Krieger).

Sedert zijn oprichting in de herfst van 1996 is de Europese waarnemingspost arbeidsverhoudingen in het programma van de Stichting van bijzonder belang doordat hij voortdurend informatie verzamelt.

Europese waarnemingspost arbeidsverhoudingen (EIRO)

De fundamentele doelstelling van de waarnemingspost is het verzamelen van gezaghebbende en actuele informatie en analyses van de arbeidsverhoudingen – de meest significante gebeurtenissen en problemen in verband met collectieve onderhandelingen, overleg en sociale dialoog in de EU-lidstaten en Noorwegen en op het niveau van de EU – en het bundelen en verspreiden van die informatie door middel van een elektronische gegevensbank.

Een internationaal onderzoeksteam, bestaande uit 16 nationale centra (15 EU-lidstaten en Noorwegen) en een EU-centrum, levert feitenmateriaal voor de gegevensbank in de vorm van korte („*in-brief*”) items, artikelen en vergelijkend materiaal over bepaalde onderwerpen, door een redactieteam opgemaakt in een consistente stijl en een consistent formaat voor publicatie.

De *EIRO*online-gegevensbank, het belangrijkste product van EIRO, is nu een unieke informatiebron over de Europese arbeidsverhoudingen die:

- uitgebreide, gezaghebbende, accurate en actuele informatie verstrekt over de meest relevante activiteiten en problemen op het gebied van de arbeidsverhoudingen in Europa en die ontwikkelingen in hun context plaatst;

- een dienst aanbiedt die afgestemd is op de specifieke behoeften van een doelgroep die in de eerste plaats bestaat uit deskundigen uit de praktijk en beleidsmakers bij de sociale partners, niet-gouvernementele organisaties en EU-instellingen;
- vergelijkende informatie biedt over soortgelijke ontwikkelingen in de verschillende lidstaten en Noorwegen;
- vergelijkend materiaal aanbiedt over actuele onderwerpen in verband met arbeidsverhoudingen.

De belangrijkste gedrukte publicaties zijn de tweemaandelijks *EIRObserver* en de vergelijkende thematische supplementen (op basis van EIRO's vergelijkende studies) en het jaaroverzicht van de tendensen op het gebied van arbeidsverhoudingen. De elektronische gegevensbank *EIROOnline* is voor iedereen toegankelijk via het wereldwijde web (<http://www.eiro.eurofound.ie/>).

EIRO houdt nauw verband met de uitdagingen van het vierjarenprogramma van de Stichting. De *EIROOnline*-gegevensbank bevat artikelen over de recente nationale ontwikkelingen op de terreinen van de zes uitdagingen van de Stichting. In vergelijkende studies werd grondiger en op analytische wijze ingegaan op onderwerpen die bijzonder belangrijk zijn voor uitdagingen zoals werkgelegenheid, gelijke kansen en arbeidsverhoudingen/participatie. Belangrijke vergelijkende studies van EIRO hebben bijvoorbeeld betrekking op:

- gelijke kansen en collectieve onderhandelingen in de EU;
- sociale partners en racisme: het effect van de Europese gemeenschappelijke verklaring;
- het akkoord en de richtlijn over het ouderschapsverlof in de EU: implicaties voor wet en praktijk;
- CAO-onderhandelingen en voortgezette beroepsopleiding in Europa;
- flexibiliteit van de arbeidstijd in Europa;
- het effect van de Europese ondernemingsraden;
- vertegenwoordiging van de werknemers in de raad van bestuur in Europa;
- een nieuwe arbeidsorganisatie: groenboek en nationale ontwikkelingen;
- arbeidsverhoudingen in het MKB;
- de „europeanisering” van de arbeidsverhoudingen;
- collectieve onderhandelingen over de werkgelegenheid in Europa.

Het jaaroverzicht van EIRO biedt een overzicht van de ontwikkeling van de arbeidsverhoudingen in alle EU-landen en Noorwegen, alsmede op het algemene niveau van de EU. Bijzondere aandacht gaat naar het scheppen van banen, gelijke kansen, participatie en implicaties van de EMU voor de nationale regelingen inzake arbeidsverhoudingen.

EIRO blijft in zijn huidige vorm bestaan en de stuurgroep zal regelmatig een overzicht van zijn activiteiten publiceren. In het jaar 2000 zal de inhoud van EIRO beter op de wensen van de gebruikers worden afgestemd en zal de hoeveelheid vergelijkend materiaal nog worden uitgebreid. Er komen niet alleen meer vergelijkende studies, maar ook zullen vergelijkende studies over onderwerpen zoals de ontwikkeling van de lonen en de arbeidstijd regelmatig worden bijgewerkt. In het jaaroverzicht zullen de arbeidsverhoudingen in geheel Europa meer in detail worden onderzocht. Onderwerpen voor geplande vergelijkende studies zijn onder meer:

- sectorale studies over de ontwikkeling van de arbeidsverhoudingen in sectoren zoals vervoer en „kennisbedrijven”, bijvoorbeeld de ontwikkeling van software;
- arbeidsverhoudingen en vergrijzing van de werknemers;
- outsourcing en arbeidsverhoudingen;
- de sociale partners en werknemers met een handicap;
- prestatiegebonden beloning in Europa;
- arbitrage en regelingen van stakingen en conflicten;
- behandeling van collectieve ontslagen in de EU-lidstaten.

Voorts zal aandacht worden besteed aan de toekomstige integratie van de informatie die de kandidaat-landen in Centraal- en Oost-Europa, in samenwerking met de Commissie, zullen verstrekken.

(Project nr. 0188. Programmaleiders: T. Kauppinen/S. Demetriades/ F. Murray/B. Schmidt).

Hoofdstuk 3

Overleg en discussie

Gebruikmakend van de vierledige structuur van de raad van bestuur en door zo nodig ook andere organisaties bij haar werkzaamheden te betrekken, vormt de Stichting een forum waar de grote sociale actoren op basis van op wetenschappelijke wijze verkregen kennis en gegevens meningen en ervaringen kunnen uitwisselen.

Die dialoog tussen expertise en politieke uitdrukking verleent een toegevoegde waarde aan het door de Stichting uitgevoerde onderzoek door dat onderzoek aan het politieke debat en de politieke besluitvorming te verbinden.

Sommige debat- en discussieactiviteiten zijn opgenomen in de in vorige hoofdstukken voorgestelde projecten. Daarnaast zal de Stichting de volgende activiteiten organiseren:

Innovatieve vormen van arbeidsorganisatie: de conferentie „The Ecology of Work”

In de afgelopen tien jaar werden samen met de Amerikaanse Ecology of Work Conference Inc. conferenties georganiseerd om vertegenwoordigers van het management en de werknemers bijeen te brengen om succesvolle modellen voor veranderingen in de arbeidsorganisatie te belichten en de verschillende of gemeenschappelijke benaderingen door de Europese, Noord-Amerikaanse en Japanse ondernemingen en ondernemingen uit andere handelsblokken met elkaar te vergelijken.

Na de zeer succesvolle zesde Europese conferentie over „Ecology of Work” in Bonn, in het kader van het programma van het Duitse EU-voorzitterschap zal, in samenwerking met het Europese netwerk voor werkorganisatie, in het conferentiecentrum van de Stichting in mei 2001 een zevende conferentie worden gehouden. Op die conferentie zullen de meest recente en innovatieve veranderingen op het gebied van de arbeidsorganisatie in het licht van de aanhoudende concurrentie en globalisering in Europa, Noord-Amerika, Japan, Australië, Zuid-Afrika en andere ontwikkelde en opkomende landen worden onderzocht. Voorgesteld wordt dat ook die conferentie door Europese netwerk voor werkorganisatie wordt georganiseerd.

In 2000 wordt de voorbereiding van de zevende conferentie opgestart met een bijeenkomst van de programma commissie om na te gaan op welke thema's de casestudy's betrekking moeten hebben, om relevante gevallen te kiezen die bij die thema's passen en om de aankondiging van en de informatie over de conferentie voor te bereiden.

(Project nr. 0115. Onderzoeksliders: K. O'Kelly/N.N.).

Uitwisseling van informatie met Midden- en Oost-Europese landen

Als onderdeel van haar bijdrage aan de overgang van een planeconomie naar een markteconomie en sociale structuren en van haar bijdrage aan het uitbreidingsproces heeft de Stichting sedert 1991 voor uitwisseling van kennis met de kandidaat-landen in Midden- en Oost-Europa gezorgd. In 1999 werden twee seminars georganiseerd, in september over de sociale dialoog en in oktober over gelijke kansen. Tien landen namen daaraan deel: Bulgarije, de Tsjechische Republiek, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Polen, Roemenië, de Slowaakse Republiek en Slovenië.

Als daarvoor uit het PHARE-programma geld beschikbaar is en de kandidaat-landen een bijdrage willen leveren, wordt voorgesteld in 2000 twee seminars te houden. De eerste daarvan zal mede door de Finse regering worden gesponsord. De tweede wordt georganiseerd in samenwerking met de Europese Stichting voor opleiding in Turijn. De onderwerpen voor die seminars zullen, na uitgebreid overleg met de sociale partners en de bevoegde ministeries in de Midden- en Oost-Europese landen, door de Stichting worden aangereikt. De seminars zullen een platform bieden voor de uitwisseling van informatie en ervaring tussen de Midden- en Oost-Europese landen en de EU en zullen de kandidaat-landen de mogelijkheid bieden om zich met de kennisbank van de Stichting vertrouwd te maken.

(Project nr. 0145. Onderzoeksliders: T. Kauppinen/K. O'Kelly/F. Oliveira/P. Carotenuto).

Hoofdstuk 4

Informatie en verspreiding

Activiteiten die onder deze titel vallen, zijn de uitwisseling, overdracht en verspreiding van kennis. Als aanvulling op de opdrachten van de Stichting op het gebied van onderzoek en debat zijn die activiteiten gericht op het beschikbaar stellen van de informatie zodra deze voorhanden is, en de mededeling van de resultaten van het door de Stichting uitgevoerde onderzoek aan de doelgroepen. Speciale aandacht zal uitgaan naar activiteiten in verband met de 25e verjaardag van de Stichting.

De activiteiten hebben betrekking op:

Informatievoorzieningen en -systemen (project nr. 0169)

Informatiecentrum

Het in 1976 opgerichte informatiecentrum beschikt over een degelijke en professioneel georganiseerde kennis over de gespecialiseerde terreinen waarop de Stichting werkzaam is. Het centrum speelt in op de informatiebehoeften van de beleidsmakers in de Europese instellingen, de organisaties van sociale partners op Europees niveau, ambtenaren en andere doelgroepen.

In 2000 willen wij de waaier van elektronische informatiebronnen voor de gebruikers van het informatiecentrum uitbreiden en de procedures stroomlijnen om het toenemende aantal vragen te kunnen opvangen. (Programmaleiders: F. Murray/J. Vandamme).

Website van de Stichting

De tweetalige (Engels/Frans) website van de Stichting werd in juni 1998 geopend.

De website dient om de toegang tot de informatie en publicaties van de Stichting te vergemakkelijken en om doelgroepen te bereiken die met conventionele middelen moeilijk kunnen worden bediend. De website is ook een kostenefficiënte en doeltreffende methode om informatie te publiceren en te verspreiden.

In 2000 zullen wij het gebruik van de website van nabij volgen en de website op basis van die gegevens verder ontwikkelen.

(Programmaleiders: F. Murray/M. de Boer).

Workshop informatiebronnen

Dit is een activiteit in samenwerking met ETUI en ETUCO, die is ontstaan uit een workshop in 1996. De workshop heeft ten doel vakbondsmensen informatie over arbeidsverhoudingen in Europa te leren opzoeken en beoordelen en om hen vertrouwd te maken met de brede waaier van informatieproducten en -diensten die de Stichting en de andere deelnemende organisaties aanbieden.

De vierde workshop zal in het voorjaar van 2000 in de lokalen van de Stichting plaatsvinden.

(Programmaleiders: F. Murray/H. O'Donoghue/J. Vandamme).

ELCID

De gegevensbank ELCID (Europese index van informatiebronnen betreffende de levensomstandigheden) werd in 1993 in samenwerking met de EURES-diensten van DG V opgericht. Bedoeling is de door EURES verstrekte informatie over de levensomstandigheden in de EU-lidstaten aan te vullen door te verwijzen naar bronnen waar uitvoerigere informatie kan worden verkregen. De gegevensbank is een onderdeel van de website van de Stichting.

In 2000 zijn wij voornemens het gebruik van de gegevensbank te evalueren en het nut ervan met EURES te onderzoeken. Na dat onderzoek zullen wij een besluit nemen over de verdere ontwikkeling en bijwerking van de gegevensbank.

(Programmaleiders: F. Murray/B. Schmidt).

Meertalig programma publicaties/elektronische publicaties (project nr. 0173)

Meertalig programma publicaties/elektronische publicaties

In nauwe samenwerking met onze uitgever, het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen, dat ook met de opslag en verspreiding van onze producten is belast, beslaat dit programma het beheer en de publicatie, op papier en in elektronische vorm, van informatie over onderzoek. Door de groei van de elektronische publicatie via Internet, cd-rom en gegevensbanken wordt de klemtoon meer gelegd op selectieve verspreiding, publicatie op verzoek en een beter beheer van de informatie, wat publicatie mogelijk maakt van producten die voor onze doelgroepen belangrijk, actueel en toegankelijk zijn. Zowel voor publicatie op papier als in elektronische vorm is de opmaak van het materiaal nu een integrerend onderdeel van het productieproces.

De informatie wordt verstrekt in allerlei combinaties van de officiële talen van de EU, in overeenstemming met het taalbeleid van de Stichting en met de behoeften van het publiek. Gezamenlijke publicatie en licentieovereenkomsten met commerciële uitgevers en instellingen in Europa blijven in het informatiebeleid een belangrijke rol spelen.

(Programmaleiders: M. de Boer/H. O'Donoghue).

Cd-rom voor EDC's

In de EU en de EEG-landen bestaan meer dan 800 Europese documentatiecentra die officiële documenten van de EU bijhouden. Als alternatief op het verstrekken van papieren versies van verslagen, is de Stichting momenteel bezig een cd-rom te produceren met een volledige verzameling van de publicaties in alle talen, teneinde die om de twee jaar aan de documentatiecentra te kunnen toesturen. De eerste van die cd-roms werd in mei 1999 aangemaakt.

(Programmaleiders: M. de Boer/D. Hirschfeld).

Catalogi van publicaties

Om haar publiek op de hoogte te houden van haar uitgebreide publicatieprogramma houdt de Stichting op haar website een voortdurend bijgewerkte catalogus bij en publiceert ze ook een reeks jaarlijkse catalogi per uitdaging. Die catalogi worden op grote schaal verspreid en dienen niet

alleen als referentie-instrument maar ook om informatie over de activiteiten van de Stichting te verspreiden.

(Programmaleiders: M. de Boer/H. O'Donoghue).

Promotie en PR (project nr. 0180)

Persactiviteiten

In 2000 zullen in het kader van onze betrekkingen met de pers drie specifieke perscampagnes in Europa worden gevoerd en zullen zo nodig andere campagnes in verband met conferenties, publicaties, enz. op touw worden gezet. Bijzondere thema's zijn de derde studie over de arbeidsomstandigheden, waarvan de resultaten in 2000 bekend zullen zijn, de 25e verjaardag van de oprichting van de Stichting en het werkprogramma voor het volgende millennium.

De perscampagnes zullen worden gericht op de nationale en sectorale persorganen en kranten in alle lidstaten. De eenheid zal nauw samenwerken met de bureaus van de Commissie in de EU – en vooral met bureaus die correspondenten van DG Werkgelegenheid en sociale zaken hebben – om de contacten met de pers te bevorderen.

Communiqué, de nieuwsbrief van de Stichting, zal in 2000 tien keer in het Engels en Frans verschijnen en in de EU onder het doelpubliek van de Stichting worden verspreid.

Elk nummer zal een breed overzicht geven van werkzaamheden van de Stichting en artikelen omvatten over publicaties, seminars en interviews met onderzoeksleiders. Door die gevarieerde inhoud blijven de besluitvormers en beleidsmakers op de hoogte van de werkzaamheden van de Stichting. Dat zal leiden tot vele vragen om meer informatie over behandelde onderwerpen. *Communiqué* zal ook de verkoop van publicaties van de Stichting bevorderen.

(Programmaleiders: B. Nolan/N.N.).

Marketingactiviteiten

Deze activiteiten behelzen onder meer interactie met de doelgroepen van de Stichting door middel van een reeks marketingactiviteiten zoals een programma voor bezoekers van de Stichting, bijdragen aan evenementen rondom de EU-voorzitterschappen, deelname aan internationale

tentoonstellingen, informatiebezoeken aan EU-instellingen en andere organen en activiteiten op het gebied van inventarisatie, analyse en beoordeling om ervoor te zorgen dat alle doelgroepen worden bereikt.

Bijzondere aandacht zal gaan naar de mogelijkheden die de 25e verjaardag van de Stichting biedt.

(Programmaleiders: B. Nolan/N.N.).

Verspreidingsactiviteiten

De huidige activiteiten omvatten het versturen van briefkaarten, het beschikbaar stellen van materiaal op tentoonstellingen en conferenties en het toezenden op verzoek van onderzoeksverslagen.

Het belangrijkste instrument voor deze activiteit is de mailinglist met 14 000 namen. Een constante controle en bijwerking is nodig om de ingangen correct te houden en de beoogde doelgroepen te bereiken.

De mailinglist is van alle middelen om informatie aan individuele personen te bezorgen, het efficiëntste. Een onderdeel van het project is een doorlichting van de huidige geadresseerden om te onderzoeken wie daarvan naar de website kan worden geloodst of doorverwezen dient te worden naar andere vormen van elektronische verspreiding.

De productie van promotiemateriaal in verschillende media om de Stichting bij haar doelgroepen beter te profileren, wordt eveneens in het vooruitzicht gesteld.

Aan te maken instrumenten zijn brochures, videocassettes, cd-roms, Powerpoint-presentaties, dia's, posters, enz.

(Programmaleiders: B. Nolan/D. Hirschfeld).

Jaarverslag

Dit project beantwoordt aan de statutaire verplichting van de Stichting (artikel 13 van de Oprichtingsverordening (EEG) nr. 136/5/75 van 26 mei 1975) om een jaarverslag op te stellen.

Het jaarverslag 1999 (dat in 2000 verschijnt) zal een overzicht bieden van de activiteiten van de Stichting gedurende dit jaar. In het jaarverslag zal in het

bijzonder verslag worden uitgebracht over wat met betrekking tot de zes uitdagingen van het vierjarenprogramma werd gerealiseerd. Bovendien zullen daarin ook bijzonderheden over het financiële en administratieve beheer worden opgenomen.

(Programmaleiders: B. Nolan/N.N.).

Workshop informatie

In 1998 heeft de Stichting een workshop georganiseerd voor de pers en het met informatie belaste personeel van de bureaus van de Commissie in de lidstaten. De doelstelling, die grotendeels werd bereikt, was dat de Stichting en de bureaus elkaar zouden helpen om informatie te verspreiden. Wij willen onze betrekkingen met dat netwerk op een tweede workshop eind 2000 verder ontwikkelen.

Op de eerste workshop werden de informatiediensten van de Stichting voorgesteld. Toen werd voorgesteld dat op toekomstige workshops aandacht zou worden besteed aan de thematische aspecten van de werkzaamheden van de Stichting. Er zouden onderwerpen worden voorgesteld, gevolgd door discussies over de vraag hoe de resultaten op de verschillende terreinen het best aan de doelgroepen in de verschillende lidstaten worden meegedeeld.

(Programmaleiders: M. de Boer/F. Murray/B. Nolan).

„Databank Resource”

De gegevensbank „Resource” heeft ten doel een infrastructuur te ontwikkelen die de Stichting in staat stelt haar resultaten via een brede waaier van media beschikbaar te stellen, het opzoeken en het gebruik van de onderzoeksresultaten van de Stichting te vergemakkelijken en de omschakeling van publicaties op papier naar een flexibel elektronisch publicatieproces mogelijk te maken.

De voorbereidende werkzaamheden zijn in 1997 van start gegaan en in 1999 werd een systeem voor het beheer van documenten uitgewerkt.

In 2000 willen wij het systeem verbeteren en aanpassen om het zo doeltreffend mogelijk te maken. Voorts willen wij het publicatieproces stroomlijnen en verder automatiseren om de kostenefficiëntie te verhogen.

(Project nr. 0192. Programmaleiders: M. de Boer/B. Schmidt/F. Murray).

Werkprogramma 2000

BUREAU VOOR OFFICIËLE PUBLICATIES
DER EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

L-2985 Luxembourg

ISBN 92-828-8752-9

9 789282 887523

Europese Stichting tot Verbetering van de Levens- en
Arbeidsomstandigheden

Werkprogramma 2000

Luxemburg: Bureau voor officiële publicaties der Europese
Gemeenschappen

2000 – 50 blz. – 14,8 x 21cm

ISBN 92-828-8752-9